

Siricii, legendum, *scilicet Siricii*, eo quod vetus Ecclesie Romanæ Canon nullas SYLVESTRI regulas habeat; alii probabiliter censent, citatum a LEONE SYLVESTRUM non ratione epistolarum, sed relate ad acta Romanæ Synodi sub Sylvestro jam conficta, uti evidenter colligitur ex ipsiusmet epistolæ initio, ubi profert constitutum in dicta Synodo ordinem judiciorum canonicorum. Et de hisce Actis memorat tum GELASIUS in Synodo Rom., tum Synodus VII. œcum., 60 et amplius annis ante Leonis IV. epistolam.

Inst. 1. NICOLAUS I. de epistolis veterum Pontificum, qui SIRICIUM antecesserunt, in epist. 47. ad universos Gallie Episcopos, decernit eas esse recipiendas, etsi in codice Canonum non sint adscriptæ; ergo. Atque hinc auctoritas illarum Decretalium, quas ab 800 jam annis receperant Præsules Gallicani, circa annum 992. in Concilio Remensi omnino firmata est.

R. Ad 1. D. A. Decernit eas esse recipiendas in vim Canonis, ac quidem arguendo ad hominem contra Gallie Episcopos *C.* esse recipiendas ut genuinas, idque ex propria sententia decernit *N.* Nicolaus I. Papa vere eruditus nequaquam intendebat, priscorum Pontificum epistolas, quas procul dubio noverat esse pseudepigraphas, probare tanquam genuinas, quia de hoc ipsi cum Gallis controversia nulla erat; sed solum habere vim legis ecclesiasticæ, quod tum negabant Galli, eo quod in codice Canonum relate non essent. Hujus ergo rationis inefficaciam ut ostenderet, inferebat NICOLAUS: ergo jam nec Gregorii scripta, imo nec ipsas divinas Scripturas novi ac veteris Testamenti recipimus, quia in codice Canonum ecclesiasticorum non sunt insertæ. Urgebat porro: si vero recipiendum V. et N. Testamentum esse dicitis, quia utrumque recipiendum esse sancitum est Decreto INNOCENTI I., quod in codice Canonum relatam est; ergo pariter epistolæ veterum Pontificum recipiendæ sunt, quia Decreto LEONIS P. cavetur, omnia decessorum suorum Decretalia Constituta custodienda esse.

Ad 2. D. A. Gallicani Præsules aliqui illas receperunt ut genuinas *C.* omnes *subd.* sine prævio examine et crisi *C.* prævio examine critico *N.* Sane HINC-MARUS Metropolita Remensis, quocum plures alii haud dubie consenserint, eas ut genuinas non recepit, dum Hincmaro Laudunensi Episcopo apud Flodoard, L. 3. c. 21. ita reposuit: *Quærens ad inventiones, ut te Metropolitanica subjectione posses exuere, libellum de Patrum Antiquorum scriptis ante sacros Nicænae Synodi, aliorum Sanctorum canones editis collegisti, in quibus sententias inter se dissonas, et contra Apostolicam atque canonicam, et Apostolicæ sedis auctoritatem etc.*

Inst. 2. NICOLAUS I. verba GELASII ad omnes omnino Decretales extendit, quæ suo tempore omnium manibus terebantur; atque ex iis veterum Pontificum decretis demonstravit, Episcopum inconsulto Pontifice Romano deponi non posse in Conciliis Provincialibus, etsi is Romanam Sedem non appelleret; ergo reipsa genuinas esse censuit.

R. N. C. Esto 1um, præter mentem GELASII, 2um, etiam præter sententiam propriam de genuina illarum epistolarum auctoritate fecerit Pontifex; utrumque fecit tamen, nimirum ut Galliarum Episcopos, qui illas epistolas tanquam veras et genuinas Decretales admittebant, argumento ad hominem convinceret, parem iis, tametsi in *Codice Canonum* non extantibus, auctoritatem competere, ac aliis sanctionibus canonicis in *Codice* relatis.

Minus vero apposite ex his inferitur a nonnullis, NICOLAUM I. æstu conten-

tionis abreptum idcirco priscarum epistolarum vindicem se præstitisse, ut illarum auctoritate novum jus Romanæ Sedi vindicaret, et Metropolitanorum, Synodorumque Provincialium debilitaret dignitatem: quis enim nescit, quod et THOMASSINUS asserit P. 1. L. 1. c. 48., Romanos Pontifices sæpe non parum contulisse ad stabiliendam Metropolitanarum auctoritatem, non raro monuisse Metropolitanos de illa strenue defensanda, non ægre etiam confirmasse CONCILII TRID. decreta de illorum potestate et vindicata et aucta? Si vero circa seculum IX. ea invaluit disciplina, ut de causis præcipue criminalibus Episcoporum Roma cognosceret, id non exinde ortum, quod Romani Pontifices jura Metropolitanarum imminuta vellent, sed vel ob vitium simoniæ inter Ecclesiasticos tum frequens, vel ob socordiam et oscitantiam quorundam Metropolitanarum, eorumque non æquam semper dominationem; quibus adde schisma Imperatorum adversus Pontifices, indeque rerum facile omnium turbatum ordinem.

119. *Observa.* Quis demum epistolas illas fabricaverit, ac priscis Pontificibus supposuerit, incertum est: non fuit illarum artifex S. ISIDORUS Hispalensis, uti certum ex dictis hactenus: non alius quis Isidorus Episcopus Hispalensis, quia ab obitu S. ISIDORI usque ad annum, quo editæ sunt Decretales illæ, nullus Ecclesie Hispalensis Episcopus fuit Isidorus: atque ex eodem fere calculo neque Riculphus Archi-Episcopus Moguntinus dici earum compilator potest, quamvis easdem, teste Hincmaro Remensi, per Galliam divulgaverit. Tandem viri eruditi passim autumant, illum ISIDORUM MERCATOREM, cujus nomine vulgatae sunt illæ Decretales epistolæ veterum Pontificum ante SIRICIUM, fuisse magni nominis monachum, qui se *Peccatorem* dicere solebat, scribas vero oscitantes ex *Peccatore* fecisse *Mercatorem*; ita MORINUS.

CAPUT IV.

DE PROMULGATIONE, ACCEPTATIONE, OBJECTO, SUBJECTO, ET EFFECTU LEGIS HUMANÆ.

ARTICULUS I.

DE PROMULGATIONE LEGIS HUMANÆ.

§ I.

Promulgatio legum generatim.

120. *Nota.* Promulgatio est intimatio seu propositio legis a legislatore iis facta, a quibus legem vult adimpleri. *Publica et solemn*is dicitur, qua per vocem præconis aut publicum programma lex subditis intimatur: *Privata*, quæ ex defectu quocumque lex communitati nequit innotescere: *Vulgaris*

sive *divulgatio*, vi cujus lex per aures et conscientias singulorum diffunditur. Indubium est, requiri promulgationem ad rationem legis positivæ, præsertim humanæ actu obligantis, quia ad incognitum non datur obligatio; dixi, *legis humanæ*, eo quod lex naturalis congenita haud indigeat promulgatione. Certum quoque est, non esse necessariam divulgationem, seu intimationem juridicam singulis faciendam, utpote moraliter impossibilem; itaque quaeritur 1. Sitne promulgatio publica legis ad vim obligandi necessaria? 2. An lex publice promulgata statim omnes et ubique obliget? 3. Utrum requiratur sollemnis promulgatio legis in singulis locis?

121. *Dico I.* Promulgatio publica *essentialiter* requiritur ad vim legis *proxime* obligantis.

Prob. Lex est locutio publica Principis ad subditos; ergo cum Princeps quidem loqui possit sine promulgatione, non vero intelligatur loqui ad subditos, nisi ejus locutio per promulgationem dirigatur ad subditos, hæc necessaria est tum ex parte subditorum, qui ad incognitum obligari nequeunt, tum ex parte legis, quæ sine illa non habet completam rationem legis, adeoque nec vim obligandi, quamvis privata detur ejus notitia. *Conf.* Ad can. *In isto*. D. 4. dicitur: *Leges tunc instituuntur, dum promulgantur*; et L. 9. Cod. de LL. *Leges sacratissimæ intelligi ab omnibus debent, ut universi præscripto earum manifestius intellecto prohibita declinent, et faciant præcepta.*

Si ais 1º. Lex jam datur ante promulgationem, quia datur potestas et voluntas legislatoris; ergo.

R. D. A. Lex incompleta, habens vim obligandi solum in actu primo C. Lex completa, et actu obligans N. Vis directiva et obligativa legis, saltem ut quo, essentialiter dependet a promulgatione iis facta, qui obligantur; non ergo sufficit ad rationem legis completam, quod lex in mente legislatoris existat, neque quod in concilio Principis sit edita: sed ut sit regula totius communitatis, toti communitati publica promulgatione intimari debet. Hæc promulgatio se non habet tanquam *mera conditio* vel applicatio, ut v. g. approximatio ligni respectu ignis, aut cognitio respectu bonitatis, sed promulgatio legem, sicut revelatio motivum fidei *partialiter* constituit; hinc can. 3. Dist. 4. dicitur: *Leges instituuntur, dum promulgantur.*

Si ais 2º. Cap. 1. de post. Præl. dicitur, legem obligare, *si solemniter editur aut publice promulgatur*; ergo non requiritur determinate promulgatio publica.

R. N. C. Quia *τὸ aut* non sumitur *disjunctive*, nisi sollemnis editio legis facta coram populo, uti mos erat Romanorum, æquivalet publicæ promulgationi per præconem; sed *expositive* pro *id est*, tum quia alibi idipsum fieri DD. testantur, tum quia in multis textibus legitur *et, non aut*: nam nihil novi est, idem aliis verbis, sed clarioribus exprimi.

122. *Dico II.* Lex publice promulgata non statim, sed *successive* obligat omnes.

Prob. Sicut lex nequit obligare ad impossibile, ita nec modo impossibili: impossibile autem foret, legem hodie v. g. promulgatam Romæ, hodie jam dum Wirceburgi obligare; ergo tametsi dicatur statim obligare, non simul tamen omnes prius obligat, quam intra tempus moraliter sufficiens notitia

et promulgatio legis facta diffundatur per totum territorium; hinc c. 1. de concess. Præb. in 6. habetur, quod *lex seu constitutio et mandatum nullos adstringant, nisi postquam ad notitiam pervenerint eorundem, aut nisi post tempus intra quod ignorare minime debuissent*; quantitas vero temporis vel relinquatur prudenti judicis arbitrio, vel designatur a legislatore certum obligationis initium præscribente.

123. *Dico III.* Leges civiles pro toto Imperio promulgari debent in singulis provinciis.

Prob. Ex Novell. 66. c. 1.; insuper autem fluxus duorum mensium a facta promulgatione requiritur juxta rubricam Nov. 66. præfixam, *ut factæ novæ constitutiones post insinuationes earum post duos menses valeant*. Equidem Imperator hic loquitur de suis constitutionibus *Testamentariis*; attamen quia verba Rubricæ generalia sunt, et Rubrica, quæ per *ut vel ne* incipiens sensum completum reddit, censetur valere in vim legis: hæc doctrina solet ad alias quoque leges Imperiales extendi, maxime quod cit. Nov. §. 3. dicitur: *Si vero nondum hactenus in omnibus provinciis hæc lex destinata est, velociter et eam, et alias... postea a nobis faciendas mitti nunc vel mittendas esse, quatenus nostræ constitutiones in metropolitanis civitatibus fiant, vel faciendæ sint manifestæ*. Attamen hæc extensio non omnibus probatur, quia, ut notat Cujacius ad Nov. 69., et L. 20. observ. 33. rubricæ Novellarum non auctoritate Justiniani, sed pro arbitrio studiosorum sunt adjectæ; et peculiâres fuere rationes de legibus *Testamentariis* id statuendi. Sane in praxi hæc doctrina non obtinet nequidem in legibus civilibus, ut mirum sit, eam a nonnullis ad leges etiam ecclesiasticas extendi; hæc vero de *promulgatione legis ecclesiasticæ* in singulis Diocesisibus quæstio cum sollemnis censeatur esse, visum est, utriusque sententiæ, affirmantis et negantis fundamenta hic ita discutere, ut absque præjudicio alterutrius sua cuivis perstet probabilitas.

§ II.

Momenta sententiæ Affirmantis, necessariam esse sollemnem legum ecclesiasticarum promulgationem in singulis Diocesisibus.

124. I. JUS NATURÆ tametsi certam promulgationis formam non præscribat, requirit tamen, ut per eam notitia legis certa obtineatur a moraliter universis, eaque notitia perveniat ab auctoritate publica, a qua omnis vigor legis emanat; ergo ut lex ecclesiastica obliget omnes Ecclesias, requiritur publica in singulis Diocesisibus promulgatio legis. Durum profecto est, statim obligare gentes remotissimas per promulgationem tantum Romæ factam; imo vix possibile videtur, legem Pontificiam, nisi in singulis Diocesisibus promulgetur, exaudiri ab Ecclesia per totum orbem diffusa, præsertim cum neque populus Romanus totam fidelium communitatem, neque Legati et Residentes omnia Christiani orbis regna et provincias in suis personis exhibeant. Tandem promulgatio in singulis Diocesisibus facta mire promovet observantiam legum ecclesiasticarum, et si qua forte insit, asperitatem mitigat ac temperat.

125. II. EA EX NATURA REI necessaria est conditio ad legis ecclesiasticæ valorem, cujus defectu ingens legum ecclesiasticarum moles jacet inculta apud plures Ecclesias et integras nationes: sed defectu singularis promulgationis innumeræ leges et Bullæ Pontificiæ jacent sine usu et effectu in Gallia, Germania etc.; ergo legum ecclesiasticarum promulgatio non solum apud Romanos et Italos, sed in omnibus Christiani orbis diocesis fieri debet. Præterea melius norunt Episcopi, quam *Curia Romana*, quid suis diocesis conveniens sit et accommodatum; proinde Papa censendus est nolle obligare suas constitutiones, nisi ab Episcopis examinatæ, approbatæ ac promulgatæ fuerint.

126. III. CHRISTUS ipse, cujus exemplum securissima agendorum regula est, legem evangelicam, quamvis Hierosolymæ solemniter promulgatam, tamen ab Apostolis etiam per universas orbis provincias voluit promulgari; ergo etiam lex ecclesiastica licet Romæ promulgata, tamen etiam ab Episcopis per singulas dioceses promulganda est. Christi exemplum secuti sunt Apostoli, qui leges a se latas pro gentibus conversis non tantum in Concilio Hieros. promulgarunt, sed et miserunt Judam ac Silam ad eas Antiöchiam, in Syria et Cilicia promulgandas. Idipsum confirmat praxis ECCLESIE, quæ in Concilio NICÆNO congregata ad omnes Ecclesias transmisit acta Concilii; post Concilium EPHESINUM ad clerum et populum ubivis terrarum missi sunt canones ducentorum PP., addita ratione: *quoniam oportet absentes a S. Synodo, morantesque in urbibus et provinciis hæc non ignorare*; LATERANENSE IV. præcepit, constitutionem de professione simoniaca ab Episcopis per suas dioceses publicari; et c. 13. de pœnit. et remiss. statuitur, poenam in medicos decretam non incurri, nisi ea per locorum Prælatos fuerit promulgata etc.; ergo etiam Pontifices exemplum Christi, Apostolorum et primitivæ Ecclesiæ in condendis legibus sequi oportet.

127. IV. SUMMI PONTIFICES, CONGILIA item PROVINCIALIA suffragantur: nam Pontifices non raro præceperunt suarum Constitutionum in singulis diocesis promulgationem; Synodus vero Arelatensis I. in epistola ad Papam data hæc de gestis et decretis suis addit: *Placuit etiam a te, qui majores dioceses tenes, per te potissimum omnibus insinuari*; ex his vero ZEPHYRINUS in quavis Christiani orbis parte publicari curavit Decretum de reddenda Ecclesiæ pace mœchis pœnitentia functis. Simili modo Synodus Sardicensis scripsit ad JULIUM P.; PIUS IV. in Bulla, *Sicut ad sacrorum*, decreta CONCILII TRID. non voluit obligare prius, quam fuerint per singulas adeo parochias promulgata; S. CAROLUS BORROM. in orat. prævia ad Syn. XI. Diocesis. inter alias causas eam congregandi, allegat hanc, quod hic applicatio fiat magis particularis Conciliorum tam generalium, quam particularium; ergo *stylus Curiæ Romanæ*, quo leges ecclesiasticæ Romæ tantum promulgatæ obligent universam Ecclesiam, videtur serius invaluisse per plurima secula incognitus in Ecclesia.

128. V. JUS CANONICUM in iis casibus, in quibus nihil clare disponit, regulatur juxta leges civiles, c. 1. de nov. op. nunt., et can. 7. Dist. 10.; cum ergo a jure canonico non determinetur universalis forma promulgandorum Canonum, horum promulgatio fieri debet ad præscriptum Nov. 66., ita ut,

sicut leges Imperii in singulis provinciis, ita ecclesiasticæ in singulis diocesis promulgentur. Sane regimen ecclesiasticum suavius esse debet regimine civili, minusque dominatum sapere juxta illud Christi: *Reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic*. Ad hæc *motivum*, quod impulit Imperatores ad promulgationem legum civilium in singulis provinciis, servit etiam pro tali promulgatione legum ecclesiasticarum, nimirum ut evitetur confusio, et servetur uniformitas in subditis.

129. VI. DOCTORES et numero et auctoritate potiores tumentur hanc sententiam hodie fere communem; ergo videtur naturæ ipsarum legum et praxi Ecclesiæ multum conformior. Ipse adeo SUAREZ hæc in parte alias dissentiens fatetur L. 3. c. 16. num. 2. de Legibus, *Lex, donec respectu communitatis habeat statum legis, nec incipit obligare singulos, donec possit communitatem obligare, quod optime explicatur in legibus editis in generali Concilio: nulla enim potest esse solemnior editio ante promulgationem, et nihilominus non sufficit, nisi sequatur promulgatio*. Demum in Gallia, Hispania, Lusitania, Sabaudia, Sicilia, Belgio, et Neapoli notorie receptus est usus *Placeti Regii*, quidni et in Germania? siquidem pars sit juris Majestatici, eidem intime et essentialiter inhærens, quam nullus Principum a se abdicare valeat? ergo ut leges Pontificiæ totam Ecclesiam obligent, non sufficit earum promulgatio Romæ facta, sed requiritur etiam *promulgatio in singulis Diocesis*.

§ III.

Momenta sententiæ Negantis, necessariam esse solemnem legum ecclesiasticarum promulgationem in singulis Diocesis.

130. I. DE JURE NATURE non requiritur amplior legis promulgatio, quam ut toti communitati lex innotescere possit, saltem morali certitudine; imo teste CARDENAS nullus unquam auctor docuit, legem ecclesiasticam *ex natura sua* requirere promulgationem in singulis diocesis: cum nequidem ad legem imperialem quisquam requireret promulgationem in singulis provinciis, nisi id jure positivo ab Imperatore Nov. 66. sancitum esset; sicut juxta omnes ad legem Regni etiam amplissimi sufficit, quod ea sit publice promulgata in urbe Regni primaria, omnesque subditos Rex obligare velit. Porro ex communi fidelium persuasione obligant *leges declaratorie juris naturalis et positivi divini*, si quando moraliter certum sit, Romæ a Pontifice quid declaratum tanquam *juri naturali* aut *divino* contrarium; idem fere est de lege *præceptiva, prohibitiva, irritante, suspendente, annullante* respectu illorum, qui habuerunt vel habere potuerunt moralem certitudinem legis a legitimo Superiore promulgatæ. Demum plures *Bullæ Pontificiæ, Constitutiones, Decreta et Regulæ Cancellariæ* obtinent etiam in Germania, quamvis non constet, eas ab Episcopis in diocesis solemniter promulgatas fuisse; ergo Pontifex potest et vult obligare universos, nisi aliud declaret per unam solemnem Romanam promulgationem, id quod patet ex Constit. CLEM. V. 115., URBAN. VIII., quæ incipit: *Romanus Pontifex*; INNOC. XII. Bulla: *Speculatores*, etc.

2º. Lex, quantumvis Romæ publice promulgata, non *statim* omnes fideles